CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny ***Formuła 2015***

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
EWOP-R0-**100**-2505

DATA: **13 maja 2025 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

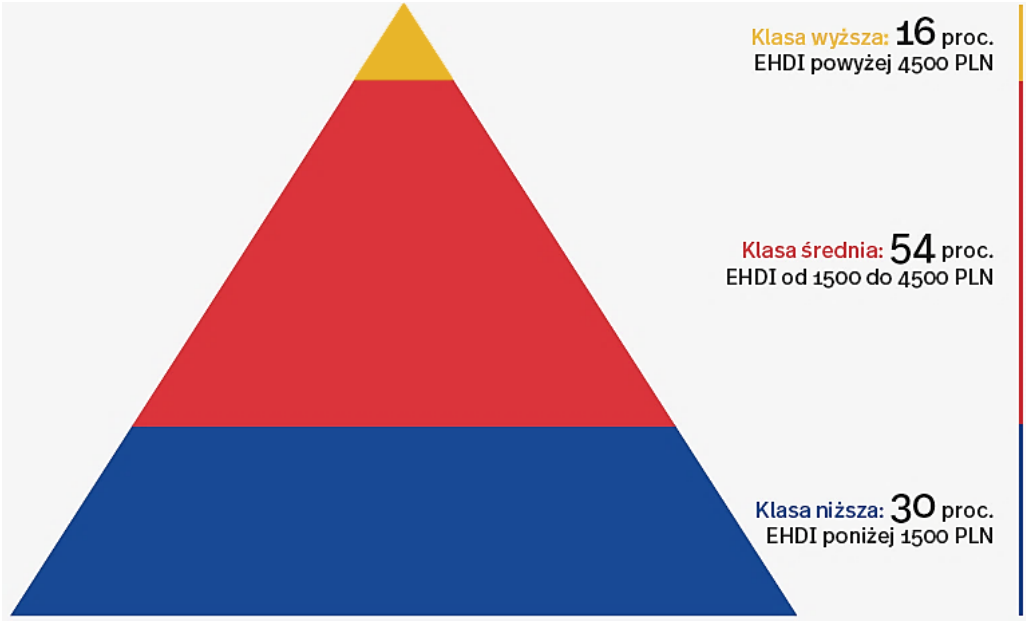
Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 31 stron (zadania 1–23).
   Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL
   i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora.
8. Możesz korzystać z kalkulatora prostego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

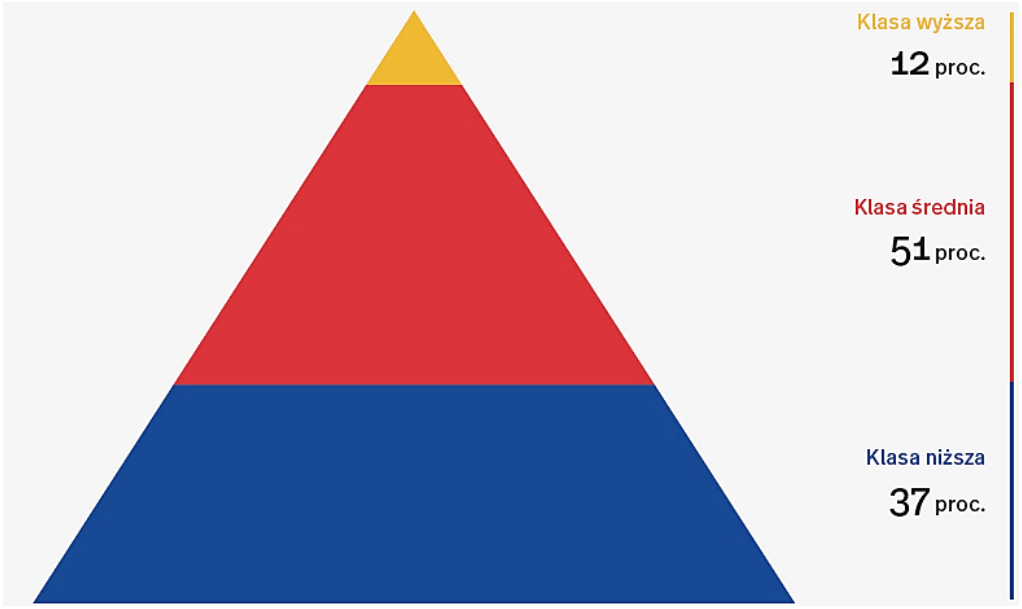
Zadanie 1.

Wykres 1. Klasy społeczne wyodrębnione na podstawie kryterium dochodowego (Polska, 2019 r., osoby w wieku od 24 do 64 lat)

EHDI – dochód rozporządzalny (netto) w przeliczeniu na członka gospodarstwa domowego.

Wykres 2. Klasy społeczne wyodrębnione na podstawie kryterium zawodowego (Polska, 2019 r., osoby w wieku od 24 do 64 lat)

[Na wykresie 2. wzięto pod uwagę klasyfikację EGP, w której kluczowymi] czynnikami decydującymi o przynależności klasowej jednostek są umiejętności związane z wykonywanym zawodem oraz stanowisko zajmowane w strukturze organizacyjnej […]. [W najwyższej kategorii mamy] profesjonalistów wyższego szczebla. Kolejne [kategorie] charakteryzują się coraz mniejszym poziomem wiedzy specjalistycznej, niższą pozycją organizacyjną oraz mniejszym poziomem skomplikowania wykonywanych prac.

P. Kukołowicz, *Klasa średnia w Polsce. Czy istnieje polski self-made man?*, Warszawa 2019, s. 11–14.

Zadanie 1.1. (0–1)

Odnosząc się do obu wykresów, sformułuj <u>kontrargument</u> do tezy: *Wykonywany zawód oraz uzyskiwany dochód jednakowo określają przynależność klasową danej jednostki*.

……

……

……

……

Zadanie 1.2. (0–1)

Sformułuj argumenty do tezy: *Przedstawicieli inteligencji można zaliczyć do każdej z klas społecznych przedstawionych na obu wykresach*.

Klasy przedstawione na wykresie 1. – ……

……

……

……

……

Klasy przedstawione na wykresie 2. – ……

……

……

……

……

Zadanie 1.3. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Na wykresach pojęcia „klasa” użyto w znaczeniu „warstwy” (w ujęciu stratyfikacyjnym, określanym także jako gradacyjne).	**P**	**F**
2.	Struktura społeczna przedstawiona na wykresach może występować w społeczeństwie postindustrialnym.	**P**	**F**

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**1.1.**	**1.2.**	**1.3.**
	Maks. liczba punktów	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba punktów			

Zadanie 2.

O normach społecznych

Tekst 1. Fragment poradnika

Przy wejściu do domu trzeba otworzyć drzwi i ręką wskazać gościowi, aby wszedł pierwszy, nawet bez słów żadnych […]; w gościnie bowiem gospodarz zawsze powinien nam oddać pierwszeństwo.

Trzeba […] starać się nie mówić ani zbyt prędko, ani pomału. Dalej – wyrażać się gładko, potoczyście, z uwagą na gramatyczne zwroty […]. Opowiadanie ma być treściwe, niezbyt długie, ażeby i inni mogli się wypowiedzieć.

Człowiek dobrze wychowany, czyli wskazówki odpowiedniego zachowania się w domu i w towarzystwie, Stevens Point 1917, s. 6, 12, 14.

Tekst 2. Fragment wiersza Zbigniewa Herberta pt. *Przesłanie Pana Cogito*

Idź dokąd poszli tamci do ciemnego kresu
po złote runo nicości twoją ostatnią nagrodę

[…]

bądź odważny gdy rozum zawodzi bądź odważny
w ostatecznym rachunku jedynie to się liczy

a Gniew twój bezsilny niech będzie jak morze
ilekroć usłyszysz głos poniżonych i bitych

[…]

Bądź wierny Idź

Z. Herbert, *Wybór poezji*, Wrocław 2019, s. 413–414.

Zadanie 2.1. (0–1)

Odnosząc się do typologii norm społecznych, uzasadnij, że każdy z tekstów dotyczy innego rodzaju tych norm.

……

……

……

……

……

……

Zadanie 2.2. (0–1)

Podaj nazwę procesu, w ramach którego przyswajamy wartości i normy społeczne.

……

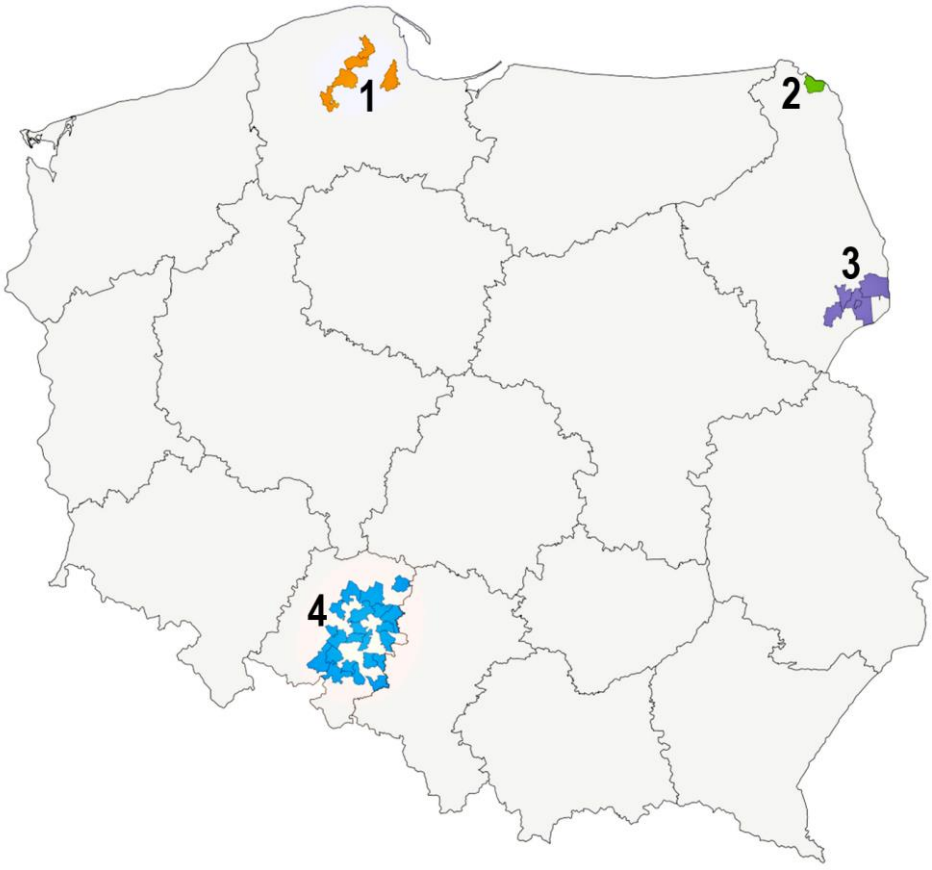
Zadanie 3. (0–2)

O jednej z grup mniejszościowych w Polsce

Przez wieki podlegali oni różnym wpływom […]. Po II wojnie światowej władze komunistyczne bardzo nieufnie odnosiły się do tej mniejszości, podejrzewając [ją] m.in. o sympatie proniemieckie. […] Dziś [jej przedstawiciele] zasiadają we władzach samorządowych wszystkich szczebli, mają w swoim języku programy w radiu i telewizji, mogą wydawać własne gazety, prowadzić naukę własnego języka w szkołach, a nawet zdawać z niego maturę.

mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl

Mapa administracyjna Rzeczypospolitej Polskiej z gminami, w których wprowadzono język pomocniczy

Uzupełnij zdania – wpisz nazwę grupy mniejszościowej (A.), liczbę (B.) oraz nazwę województwa (C.).

Tekst dotyczy **(A.)** …… . Jest to jedyna grupa mniejszościowa w Polsce mająca obecnie status prawny grupy posługującej się językiem regionalnym. Ten język jest językiem pomocniczym w gminach, które oznaczono na mapie numerem **(B.)** …. . Te gminy znajdują się w województwie **(C.)** …… .

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	2.1.	2.2.	3.
	Maks. liczba punktów	1	1	2
	Uzyskana liczba punktów			

Zadanie 4.

O organizacji pozarządowej

Grupa absolwentów miejscowego liceum założyła organizację wspierającą rozwój swojej szkoły. Na walnym zebraniu założycielskim przyjęli oni statut oraz wyłonili zarząd i komisję rewizyjną. Po zarejestrowaniu i wpisaniu do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) organizacja rozpoczęła działalność. Liczba jej członków i zakres działalności stale rosły. Organizacja wystąpiła o nadanie jej statusu organizacji pożytku publicznego.

Na podstawie: www.liceum.[...].pl

Zadanie 4.1. (0–1)

Podaj nazwę formy prawnej, pod którą zarejestrowano organizację pozarządową przedstawioną w tekście.

.....

Zadanie 4.2. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego status wskazany w ostatnim zdaniu tekstu mógłby przyczynić się do osiągnięcia celu organizacji przedstawionego w tym tekście.

……

……

……

Zadanie 5.

Tekst 1. O ustroju miasta stołecznego Warszawy

Ustawa określa Warszawę jako gminę mającą status miasta na prawach powiatu. Organy władzy samorządowej („ogólnomiejskie”, a nie dzielnic – jednostek pomocniczych) są analogiczne do tych funkcjonujących w ustrojach innych miast na prawach powiatu.

Na podstawie: Dz.U. 2002, nr 41, poz. 361, z późn. zm. (stan prawny na 4 lutego 2025 r.).

Tabela. Liczba głosujących w 2020 r. na zgłoszone projekty w Warszawie według dzielnic (wskazano po 2 dzielnice z najwyższym i z najniższym odsetkiem głosujących; liczba głosujących we wszystkich dzielnicach – 109 025)

Nazwa dzielnicy	Liczba głosów	Liczba głosujących na 1000 mieszkańców
Białołęka	11 072	89
Śródmieście	4 108	36
Targówek	5 514	44
Żoliborz	4 706	90

Na podstawie: um.warszawa.pl

Tekst 2. O jednym z narzędzi wpływania mieszkańców na sprawy publiczne

Warszawiacy co roku wymyślają i zgłaszają projekty, a następnie wybierają w głosowaniu te, które zostaną zrealizowane. W ten sposób wspólnie decydują o tym, co powstanie

w najbliższej okolicy, w dzielnicy lub – w przypadku projektów o charakterze ogólnomiejskim – w całej Warszawie. Projekty wybrane w głosowaniu są później realizowane przez miasto.

Na podstawie: um.warszawa.pl

Zadanie 5.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Narzędzie bezpośredniego wpływu obywateli na sprawy publiczne, którego dotyczą tabela i tekst 2., to

A. referendum lokalne w sprawie samoopodatkowania.

B. obywatelska inicjatywa uchwałodawcza.

C. wysłuchanie publiczne.

D. budżet obywatelski.

Zadanie 5.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy dane przedstawione w tabeli mogą być argumentem na rzecz tezy: *Kultura polityczna większości mieszkańców stolicy to kultura polityczna uczestnictwa*. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – ……

Uzasadnienie – ……..……...

……..……..

……..……

……..……

Zadanie 5.3. (0–1)

Uzupełnij zdania – wpisz nazwy organów wybieranych w wyborach powszechnych.

Projekty o charakterze ogólnomiejskim – wybrane w głosowaniu mieszkańców Warszawy – zostają uwzględnione w uchwale budżetowej podejmowanej przez organ uchwałodawczy, którym jest **(1.)** ……..…….. . Wykonanie takiej uchwały to kompetencja organu wykonawczego, którym jest **(2.)** …… .

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**4.1.**	**4.2.**	**5.1.**	**5.2.**	**5.3.**
	Maks. liczba punktów	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 6.

O zmianie systemu władzy w RPA

1. Apartheid zyskał status doktryny prawnopaństwowej po objęciu stanowiska premiera przez Daniela F. Malana.
2. W lutym 1990 roku prezydent Frederik W. de Klerk wygłosił przemówienie, w którym zapowiedział reformy w kierunku likwidacji systemu apartheidu.
3. Upadek tej doktryny rasistowskiej – jak się wydaje – przyśpieszyły: światowa recesja lat 80. XX wieku, skutki sankcji, jakie świat nałożył na RPA, oraz działania opozycji.
4. Afrykański Kongres Narodowy Nelsona Mandeli, najsilniejszy i najwybitniejszy ruch polityczny w całej Afryce, stał się w końcu partnerem do negocjacji.
5. Wydarzenia, które miały miejsce w Europie Środkowo-Wschodniej na przełomie lat 80. i 90. XX wieku, zapewne inspirowały sposób przemiany.
6. Zmiana zachodziła przez szukanie uczciwego kompromisu, sprawiedliwą transformację, zgodnie z doktryną wybaczenia, ogłoszoną przez Mandelę po wyjściu z więzienia w 1990 roku, w którym to więzieniu władze RPA umieściły go w ramach represji.
7. W 1994 roku odbyły się pierwsze w historii kraju wybory bez ograniczeń w prawie wyborczym, które to wybory wygrał Kongres, a Mandela został prezydentem.

Na podstawie: wystawy.sprawiedliwi.org.pl

Zadanie 6.1. (0–1)

Wybierz zdania, w których zawarte są wyłącznie fakty. Wpisz w wyznaczone miejsca numery, którymi oznaczono te zdania.

Zadanie 6.2. (0–1)

Odnosząc się do typologii legitymizacji władzy, uzasadnij, że władza Nelsona Mandeli w połowie lat 90. XX wieku była legitymizowana <u>nie tylko</u> przez charyzmę.

……

……

……

Zadanie 7.

<u>Materiał 1.</u> Fragmenty *Konstytucji PRL* uchwalonej 22 lipca 1952 r.

Art. 1.1. Polska Rzeczpospolita Ludowa jest państwem demokracji ludowej.
2. W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej władza należy do ludu pracującego miast i wsi.
Art. 2.1. Lud pracujący sprawuje władzę państwową przez swych przedstawicieli, wybieranych do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i do rad narodowych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.
2. Przedstawiciele ludu w Sejmie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w radach narodowych są odpowiedzialni przed swymi wyborcami i mogą być przez nich odwoływani.

Dz.U. 1952, nr 33, poz. 232.

Materiał 2. Fragmenty ustawy o zmianie *Konstytucji PRL* uchwalonej 10 lutego 1976 r.

[…] W Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej […]
1) […] art. 1 ust. 1 otrzymuje brzmienie: „1. Polska Rzeczpospolita Ludowa jest państwem socjalistycznym";
2) po art. 2 dodaje się art. 2a […] w brzmieniu:
„Art. 2a.1. Przewodnią siłą polityczną społeczeństwa w budowie socjalizmu jest Polska Zjednoczona Partia Robotnicza.
2. Współdziałanie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego i Stronnictwa Demokratycznego stanowi podstawę Frontu Jedności Narodu.
3. Front Jedności Narodu jest wspólną płaszczyzną działania organizacji społecznych ludu pracującego i patriotycznego zespolenia wszystkich obywateli […]".

Dz.U. 1976, nr 5, poz. 29.

Zadanie 7.1. (0–2)

Uzasadnij, że przedstawione uregulowania konstytucyjne są sprzeczne z zasadami ustrojowymi suwerenności narodu i pluralizmu politycznego. Odnieś się w przypadku każdej z tych zasad do co najmniej jednego z przytoczonych przepisów prawnych.

Zasada suwerenności narodu – ……...

……

……

……

Zasada pluralizmu politycznego – ……

……

……

……

Zadanie 7.2. (0–2)

Odnosząc się do rozwiązań prawnych obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej, sformułuj trzy argumenty potwierdzające, że przepis prawny art. 2.2. (z materiału 1.) stracił moc obowiązującą.

- ……

……

- ……

……

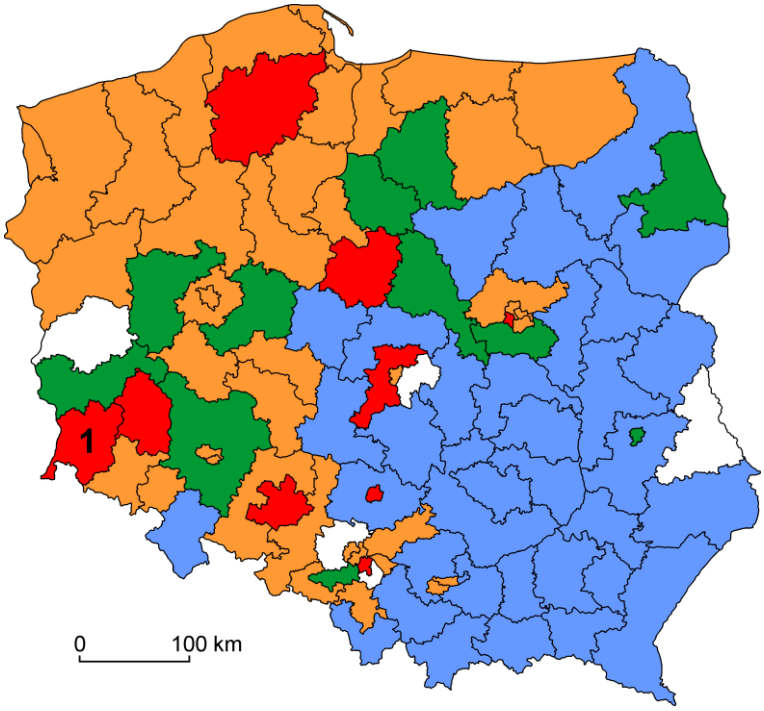
- ……

……

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	6.1.	6.2.	7.1.	7.2.
	Maks. liczba punktów	1	1	2	2
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 8. (0–1)

Mapa z wynikami wyborów do Senatu RP z 2023 r. – przynależność kandydatów, którzy uzyskali mandaty, do komitetów wyborczych

		% głosów	mandaty
	KW Prawo i Sprawiedliwość	34,81%	34
	KKW Koalicja Obywatelska	28,91%	41
	KKW Trzecia Droga	11,50%	11
	KW Nowa Lewica	5,29%	9
	pozostałe komitety wyborcze	18,65%	5

Na podstawie przedstawionych wyników sformułuj argument i kontrargument do tezy: *Większościowy system wyborczy sprzyja nadreprezentacji ugrupowań najsilniejszych*.

Argument – ……

……..

Kontrargument – ……...

……..

Zadanie 9.

Fragmenty konstytucji jednego z państw

Artykuł 8. Prezydent Republiki powołuje premiera. Decyzję o odwołaniu go z funkcji podejmuje w wyniku złożenia przez premiera dymisji rządu.
Na wniosek premiera powołuje innych członków rządu i ich odwołuje.
Artykuł 9. Prezydent Republiki przewodniczy Radzie Ministrów. […]

Artykuł 15. Prezydent Republiki jest zwierzchnikiem sił zbrojnych. […]
Artykuł 68. Prezydent Republiki nie ponosi odpowiedzialności za czynności wykonywane w ramach sprawowania swych funkcji, z wyjątkiem zdrady stanu. Może być postawiony w stan oskarżenia jedynie przez obydwie izby, identyczną uchwałą przyjętą w głosowaniu jawnym bezwzględną większością głosów członków wchodzących w ich skład; jest on sądzony przez Najwyższy Trybunał Sprawiedliwości.

libr.sejm.gov.pl

Zadanie 9.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Państwo, z którego konstytucji pochodzą przytoczone przepisy prawne, to

A. Republika Włoska.

B. Federacja Rosyjska.

C. Republika Francuska.

D. Stany Zjednoczone Ameryki.

Zadanie 9.2. (0–1)

Uzasadnij, że kompetencje głowy państwa wynikające z przedstawionych fragmentów aktu prawnego są większe niż kompetencje Prezydenta RP. W odpowiedzi odnieś się do jednego z przytoczonych przepisów prawnych oraz do jednego z rozwiązań prawnych w analogicznym zakresie obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej.

……...

……...……

……...……

……...

Zadanie 9.3. (0–1)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących państwa, z którego konstytucji pochodzą przytoczone przepisy prawne. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Prezydent Republiki jest równocześnie szefem rządu.	**P**	**F**
2.	Prezydent Republiki ponosi odpowiedzialność konstytucyjną przed Najwyższym Trybunałem Sprawiedliwości.	**P**	**F**

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**8.**	**9.1.**	**9.2.**	**9.3.**
	Maks. liczba punktów	**1**	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 10.

Przepisy art. 235. *Konstytucji RP*

1. Projekt ustawy […] może przedłożyć co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów, Senat lub Prezydent Rzeczypospolitej.
4. Ustawę […] uchwala Sejm większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 4 lutego 2025 r.).

Zadanie 10.1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Przytoczony fragment *Konstytucji RP* dotyczy kontrolnej funkcji legislatywy.	**P**	**F**
2.	W przypadku obecności ustawowej liczby posłów minimalna liczba głosów potrzebna do uchwalenia ustawy, której dotyczy przytoczony fragment *Konstytucji RP*, wynosi 307.	**P**	**F**

Zadanie 10.2. (0–2)

Wyjaśnij, na czym polegają trzy różnice między procesem legislacyjnym ustawy zwykłej a procesem legislacyjnym ustawy, której dotyczą przytoczone przepisy prawne.

- ……..…….
  ……
- ……..…….
  ……
- ……..…….
  ……

Zadanie 11. (0–1)

Wybrane akty prawne w Rzeczypospolitej Polskiej

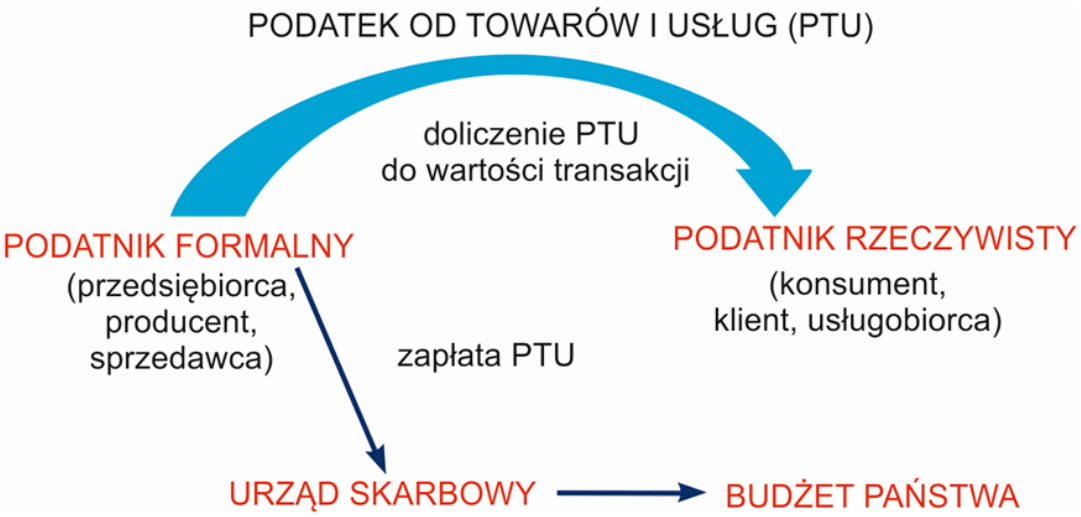
A. Zarządzenie nr 197 Prezesa Rady Ministrów […] zmieniające zarządzenie w sprawie nadania statutu Kancelarii Rady Ministrów.
B. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej […] w sprawie wyboru Trybunału Stanu.
C. Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii […] w sprawie ewidencji gruntów i budynków.
D. Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej […] o nadaniu odznaczeń.

Dokończ zdanie – wpisz właściwą literę spośród podanych.

W Dzienniku Ustaw RP został opublikowany wyłącznie akt prawny będący źródłem powszechnie obowiązującego prawa – akt prawny oznaczony w materiale literą …… .

Zadanie 12. (0–1)

Schemat. Podatek od towarów i usług

Na podstawie: slideplayer.pl

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

1.	Schemat dotyczy jednego z podatków dochodowych.	**P**	**F**
2.	Koszty podatku, którego dotyczy schemat, ponoszą konsumenci.	**P**	**F**

Zadanie 13. (0–1)

O decyzji administracyjnej starosty

Starosta Powiatu Kłodzkiego (woj. dolnośląskie) wydał decyzję o pozbawieniu Jana Jolickiego – z powodu niestawiennictwa tego ostatniego w określonym terminie do Powiatowego Urzędu Pracy – statusu osoby bezrobotnej. Jan Jolicki nie zgodził się z tą decyzją i postanowił napisać odwołanie.

Uzupełnij zdanie. Zaznacz odpowiedź A. albo B. lub C. oraz odpowiedź 1. albo 2.

W opisanej sytuacji Jan Jolicki powinien skierować odwołanie do

A.	Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Wałbrzychu	za pośrednictwem	**1.**	Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku.
B.	Sądu Rejonowego w Kłodzku			
C.	Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy we Wrocławiu		**2.**	Starosty Powiatu Kłodzkiego.

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**10.1.**	**10.2.**	**11.**	**12.**	**13.**
	Maks. liczba punktów	**1**	**2**	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 14.

Fragment wyroku sądu

Sygn. akt II K […]/20

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sąd Rejonowy […] II Wydział Karny
w obecności oskarżyciela – prokuratora [*działającego zgodnie z art. 335 § 1 kpk – kierującego uzgodniony z oskarżonym wniosek o wydanie wyroku skazującego*]

po rozpoznaniu w dniu 25 sierpnia 2020 roku sprawy Krzysztofa K. […]

oskarżonego o to, że: w dniu 7 lipca 2020 roku […] działając umyślnie, kierował samochodem osobowym […], będąc w stanie nietrzeźwości [0,74 mg/l oraz 0,71 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu], po drodze publicznej; tj. o przestępstwo z art. 178a § 1 kk [*zagrożone wówczas co najwyżej karą pozbawienia wolności do lat 2*].

ORZEKA: […]
II. na podstawie art. 43a § 2 kk orzeka od oskarżonego świadczenie pieniężne […] na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej […];
III. na podstawie art. 42 § 2 kk orzeka wobec oskarżonego […] zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym […]. […]

Na podstawie: orzeczenia.ms.gov.pl

Zadanie 14.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W przytoczonym fragmencie wyroku podkreślono nazwy instrumentów prawnych zaliczanych w *Kodeksie karnym* do

A. kar.

B. środków karnych.

C. środków kompensacyjnych.

D. środków zabezpieczających.

Zadanie 14.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy popełnione przestępstwo było zbrodnią czy występkiem. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do przytoczonego fragmentu wyroku oraz do jednego z rozwiązań prawnych obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozstrzygnięcie – ……

Uzasadnienie – ……...

.....

.....

.....

Zadanie 15. (0–3)

Materiał 1. Opis sprawy – na podstawie uzasadnienia z pisma procesowego

Żaklina Żarocka (zamieszkała i prowadząca działalność gospodarczą przy ul. Ostrej 10 w Augustowie) jest wdową po zmarłym w lipcu 2023 r. Ambrożym Żarockim. Spadkodawca w styczniu 2022 r. przeprowadził się do swojej byłej żony Budzisławy Żarockiej – do domu przy ul. Michała Kajki 777 w Olsztynie, gdzie mieszkał aż do śmierci. Z kolei w grudniu 2022 r. sporządził w Olsztynie testament, w którym jedynym spadkobiercą uczynił swoje jedyne dziecko – córkę Pamelę Palicką (zamieszkałą przy ul. Zgody 50 w Łomży), przy tym nie zawarł tam formuły o wydziedziczeniu żony. Wartość majątku pozostawionego przez Ambrożego została oszacowana na 360 tys. złotych.

Materiał 2. Przepisy prawne z kodeksów obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej

Przepis 1. Zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadał przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału (zachowek).
Przepis 2. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: […] o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa sto tysięcy złotych […].
Przepis 3. Powództwo z tytułu dziedziczenia, zachowku […] wytacza się wyłącznie przed sąd ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy […].

Dz.U. 1964, nr 16, poz. 93, z późn. zm.; Dz.U. 1964, nr 43, poz. 296, z późn. zm.
(stan prawny na 4 lutego 2025 r.).

Materiał 3. Właściwość terytorialna sądów powszechnych dla adresów podanych powyżej
– Augustów, ul. Ostra: Sąd Rejonowy w Augustowie i Sąd Okręgowy w Suwałkach;
– Łomża, ul. Zgody: Sąd Rejonowy w Łomży i Sąd Okręgowy w Łomży;
– Olsztyn, ul. Michała Kajki: Sąd Rejonowy w Olsztynie i Sąd Okręgowy w Olsztynie.

Na podstawie materiałów uzupełnij fragment pozwu osoby, która została pominięta w testamencie, a byłaby powołana do spadku z ustawy – wpisz nazwy (1., 2. i 3.), imiona i nazwiska (4. i 5.) oraz wartość przedmiotu sporu (6.). Ubiegaj się o maksymalną sumę przewidzianą prawem.

Sąd …….. **[1. NAZWA SĄDU]**

w ……..…... **[2. NAZWA MIASTA]**

Wydział ……..… **[3. NAZWA WYDZIAŁU]**

Powód: ……..……..…. **[4. IMIĘ I NAZWISKO]**

Pozwany: ……..……..……. **[5. IMIĘ I NAZWISKO]**

Wartość przedmiotu sporu **[6.]**: ……..…..… złotych

P O Z E W O Z A C H O W E K

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	14.1.	14.2.	15.
	Maks. liczba punktów	1	1	3
	Uzyskana liczba punktów			

Zadanie 16.

Tekst. O *Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych*

Kraje Rady Europy zobowiązały się w art. 15 Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych z 1995 r. do stworzenia warunków niezbędnych dla „rzeczywistego uczestniczenia przez osoby należące do mniejszości narodowych w życiu kulturalnym, społecznym i gospodarczym, jak również w sprawach publicznych, które ich dotyczą". Art. 4 [tego dokumentu] dopuszcza wprowadzenie instrumentów prawnych preferencyjnych […] dla osób należących do mniejszości, uznając, że nie będą to akty dyskryminacji wobec [innych].

E. Nawrocka, T. Skwarek, *Ochrona praw mniejszości narodowych w systemach wyborczych państw Rady Europy, USA, Kanady i Australii*, Kancelaria Senatu, Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji, bdw.

Opisy sytuacji

Opis A. Anna mieszka i studiuje w Lublinie, a jej rodzina pozostała w Baranowiczach w Republice Białorusi. Anna ma Kartę Polaka i korzysta z wynikających z niej uprawnień.
Opis B. Roman to Białorusin mieszkający w Hajnówce w województwie podlaskim. Jest członkiem jednej z partii politycznych działających w Polsce.

Zadanie 16.1. (0–1)

Rozstrzygnij, która z przedstawionych osób nie ma w Rzeczypospolitej Polskiej statusu prawnego określonego w konwencji wskazanej w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – osoba przedstawiona w opisie ……

Uzasadnienie – ……..

……..…….

……

Zadanie 16.2. (0–1)

Wyjaśnij, na czym polega rozwiązanie prawne funkcjonujące w wyborach parlamentarnych w Rzeczypospolitej Polskiej będące przykładem instrumentu prawnego wskazanego w podkreślonym fragmencie tekstu.

……..…….

……

……

Zadanie 16.3. (0–1)

Rozstrzygnij, czy konwencja wskazana w tekście jest źródłem prawa wtórnego Unii Europejskiej. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – ……

Uzasadnienie – ……..

……..…….

Zadanie 17.

Materiał 1. Fragmenty paktu dotyczącego praw i wolności człowieka I generacji

Art. 2.3. Każde z Państw Stron niniejszego Paktu zobowiązuje się:
a) zapewnić każdej osobie, której prawa lub wolności uznane w niniejszym Pakcie zostały naruszone, skuteczny środek ochrony prawnej […].
Art. 7. Nikt nie będzie poddawany torturom lub okrutnemu albo poniżającemu traktowaniu lub karaniu […].
Art. 9.4. Każdy pozbawiony wolności przez aresztowanie lub zatrzymanie ma prawo odwołania się do sądu w celu niezwłocznego orzeczenia przez sąd o legalności zatrzymania i zarządzenia zwolnienia, jeżeli to zatrzymanie okaże się bezprawne.

Dz.U. 1977, nr 38, poz. 167.

Materiał 2. Fragmenty paktu dotyczącego praw i wolności człowieka II generacji

Art. 2.1. Każde z Państw Stron niniejszego Paktu zobowiązuje się podjąć odpowiednie kroki indywidualnie i w ramach pomocy i współpracy międzynarodowej, w szczególności w dziedzinie gospodarki i techniki, wykorzystując maksymalnie dostępne mu środki, w celu stopniowego osiągnięcia pełnej realizacji praw uznanych w niniejszym Pakcie wszelkimi odpowiednimi sposobami […].
Art. 11.1. Państwa Strony niniejszego Paktu uznają prawo każdego do odpowiedniego poziomu życia […] oraz do stałego polepszania warunków bytowych. Państwa Strony podejmą odpowiednie kroki w celu zapewnienia realizacji tego prawa […].

Dz.U. 1977, nr 38, poz. 169.

Zadanie 17.1. (0–1)

Odnosząc się do obu materiałów, wyjaśnij, na czym polega różnica między ochroną praw i wolności człowieka I generacji a ochroną praw i wolności człowieka II generacji.

……

……

……

……

Zadanie 17.2. (0–1)

Uzupełnij zdanie – wpisz pełną polską nazwę organizacji międzynarodowej.

Fragmenty przytoczone w obu materiałach pochodzą z paktów przyjętych w roku 1966 przez

…….. .

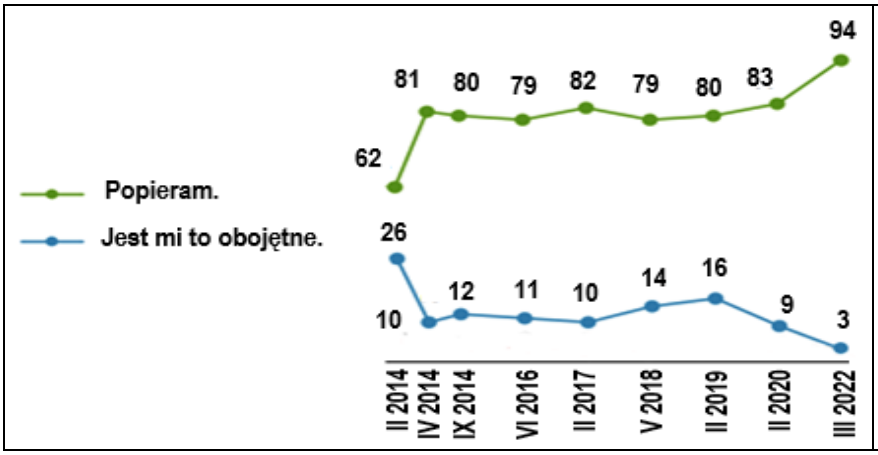
Wypełnia egzaminator	Nr zadania	16.1.	16.2.	16.3.	17.1.	17.2.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 18.

Tabela. Postawy społeczeństwa polskiego wobec przynależności Polski do NATO a stopień deklarowanego zainteresowania polityką (marzec 2022 r.; w procentach)

Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką?				
	bardzo duże	duże	średnie	niewielkie	żadne
Zdecydowanie popieram.	91	84	80	65	46
Raczej popieram.	9	15	17	25	24
Jest mi to obojętne.	0	0	2	6	8
Jestem przeciwny(a).	0	0	1	0	3
Trudno powiedzieć.	0	1	1	4	19

Wykres. Odpowiedzi na pytanie: *Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO?* (luty 2014 r. – marzec 2022 r.; w procentach)

Na wykresie pominięto odpowiedzi:
„Jestem przeciwny.”
oraz
„Trudno powiedzieć.”.

Na podstawie: *Stosunek do NATO i obecności wojsk sojuszniczych w Polsce*, „Komunikat z Badań CBOS” 2022, nr 40, s. 3–4.

Zadanie 18.1. (0–1)

Na podstawie danych z wykresu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W latach 2016–2019 odsetek obojętnych wobec przynależności Polski do NATO systematycznie wzrastał.	**P**	**F**
2.	W marcu 2022 roku poziom poparcia dla przynależności Polski do NATO był – w porównaniu z lutym 2014 roku – o ponad 50% wyższy.	**P**	**F**

Zadanie 18.2. (0–1)

Sformułuj wniosek dotyczący związku między zmiennymi zawartymi w tabeli – zainteresowaniem polityką a poparciem dla członkostwa Polski w NATO. Odpowiedź uzasadnij, przytaczając dane.

……

……

……

……..……

……..……..……..

……..……

Zadanie 18.3. (0–1)

Sformułuj argumenty do tezy: *Dwa największe wzrosty poparcia dla członkostwa Polski w NATO mogą być uwarunkowane sytuacją międzynarodową*.

- ……..…….

  ……..……..

- ……..……

  ..……..……

Zadanie 19.

Fragment artykułu 9c jednego z traktatów

4. Od 1 listopada 2014 roku większość kwalifikowana stanowi co najmniej 55% członków Rady, jednak nie mniej niż piętnastu z nich, reprezentujących Państwa Członkowskie, których łączna liczba ludności stanowi co najmniej 65% ludności Unii.
Mniejszość blokująca musi obejmować co najmniej czterech członków Rady, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

Dz.U. UE […], C306/01.

Zadanie 19.1. (0–1)

Dokończ zdanie – wpisz nazwę miasta.

Przytoczone przepisy prawne zostały po raz pierwszy wprowadzone do prawodawstwa unijnego na mocy traktatu z …… .

Zadanie 19.2. (0–1)

Sformułuj argument do tezy: *Przytoczone przepisy prawne przyczyniają się do pogłębiania procesu jednoczenia Europy*.

……..……..……..……..

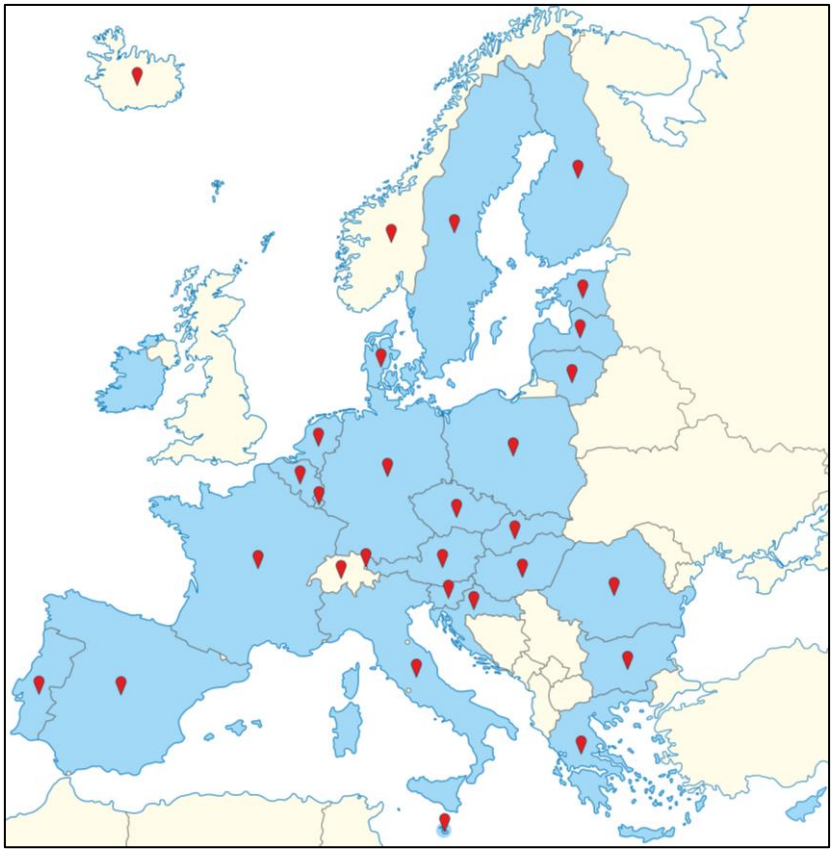
……..……..……..…….

……..……..……

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	18.1.	18.2.	18.3.	19.1.	19.2.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 20.

Fragment mapy politycznej Europy, Afryki i Azji – formy współpracy państw

Zadanie 20.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Czerwoną sygnaturą (znakiem) zaznaczono na mapie przynależność państw do

A. Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

B. Inicjatywy Trójmorza.

C. strefy Schengen.

D. strefy euro.

Zadanie 20.2. (0–1)

W odniesieniu do jednej z form współpracy międzynarodowej wyjaśnij przyczynę oznaczenia państw na mapie różnymi kolorami (i).

……

……

……

Zadanie 21.

Tekst 1. O jednym z konfliktów zbrojnych

Ich przeciwnikami byli bojownicy, którzy bronili swego kraju, tradycyjnego stylu życia, swojej niepodległości i religii, co dawało im motywację do najwyższego poświęcenia. Ponadto nie bali się śmierci, a oprócz odwagi, której dowody dawali nieraz na polu bitwy, wysoko cenili honor, który nie był dla nich pojęciem abstrakcyjnym, lecz istotnym składnikiem ich wyobrażenia o samych sobie. Toteż szybko stało się jasne, że wojna […] na pewno nie będzie dla Związku Sowieckiego wojną błyskawiczną. Dopóki […] mudżahedini mieli dostęp do swoich pakistańskich baz – a nigdy nie udało się ich od nich odciąć – mogli liczyć na ciągły napływ nowych bojowników ze wszystkich krajów muzułmańskich, na pomoc [monarchii] naftowych Zatoki Perskiej oraz na wsparcie tajnych służb Pakistanu i Stanów Zjednoczonych.

E. Barnavi, K. Pomian, *Rewolucja europejska 1945–2007*, Warszawa 2011, s. 127.

Tekst 2. O polskim udziale w misji wojskowej

Zakończenie polskiego udziału w operacji „Trwała Wolność", które nastąpiło 25 kwietnia 2007 r., nie oznaczało końca obecności Polaków u stóp Hindukuszu. Sytuacja wymagała ciągłej obecności wojsk międzynarodowych, tym razem w ramach Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa – ISAF, w których polscy żołnierze uczestniczyli przez piętnaście zmian, w latach 2007–2014. Głównym celem obecności koalicji sił międzynarodowych było ustabilizowanie sytuacji wewnętrznej, poprawa warunków bezpieczeństwa oraz wsparcie dla władz lokalnych, co miało ułatwić normalizację życia w tym kraju.

Na podstawie: www.wojsko-polskie.pl

Zadanie 21.1. (0–1)

Podaj nazwę państwa, na którego terytorium miały miejsce wydarzenia przedstawione w obu tekstach.

……..

Zadanie 21.2. (0–1)

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *Obecność sił międzynarodowych, wskazana w tekście 2., była w tym państwie konsekwencją wydarzeń przedstawionych w tekście 1*.

Argument – ……

……..

……..

Kontrargument – ……...

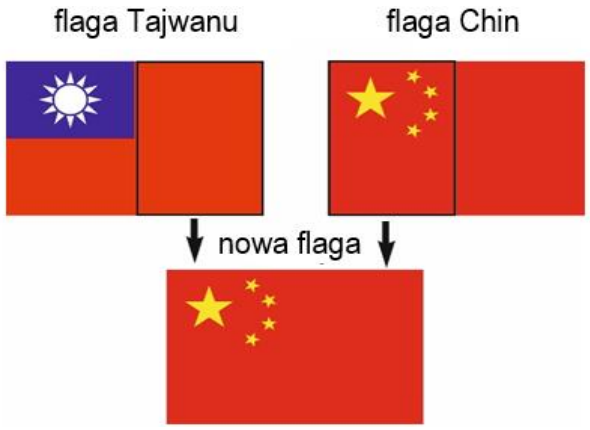
……..

……..

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	20.1.	20.2.	21.1.	21.2.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 22. (0–1)

Rysunek satyryczny.

Na podstawie: kwejk.pl

Wyjaśnij sens rysunku, odnosząc się do elementów graficznych tego rysunku oraz do sytuacji międzynarodowej.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 23. (0–12)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie.

Temat 1.

Scharakteryzuj strukturę i modele rodziny w społeczeństwie polskim w XXI wieku. Przedstaw także funkcje rodziny i problemy w ich realizacji w tym społeczeństwie. W pracy wykorzystaj zamieszczone materiały.

Tekst. O problemach polskiej rodziny

Na statystyczną Polkę przypada 1,32 dziecka. […] Dziś ludzie mają mniej dzieci nie z powodu liberalizacji obyczajowej, ale z powodu konfliktów współczesnego świata: między życiem osobistym a zawodowym, między faktycznymi a pożądanymi warunkami materialnymi, między rolami płciowymi, które są w toku zmian. Także dlatego, że kobiety bardziej skorzystały z boomu edukacyjnego i rośnie ich udział w rynku pracy, ale organizacja innych sfer życia nie nadąża za tymi zmianami. […] Jesteśmy społeczeństwem rozdartym dwoma falami urbanizacji. Do połowy lat 60. [XX w.] większość z nas mieszkała na wsi. Wielu młodych ludzi ma dziadków na wsi, rodziców w małych i średnich miastach, gdzie PRL często lokował nowe zakłady pracy, a [ci młodzi] pojechali po dyplomy do metropolii i już w nich pozostali. [W rodzinach przez nich zakładanych nie ma więc w pełni] bezcennej instytucji dziadków, a jednocześnie […] w kraju […] dla 90% dzieci do lat trzech nie ma miejsc w instytucjach opiekuńczych.

Dobra zmiana chroni przed zmianą, „Polityka” 2018, nr 9, s. 35–37.

Tabela. Realizowany model rodziny w społeczeństwie polskim – deklaracje z 2013 i 2020 r. (odpowiedzi osób funkcjonujących w małżeństwie lub jako partnerzy)

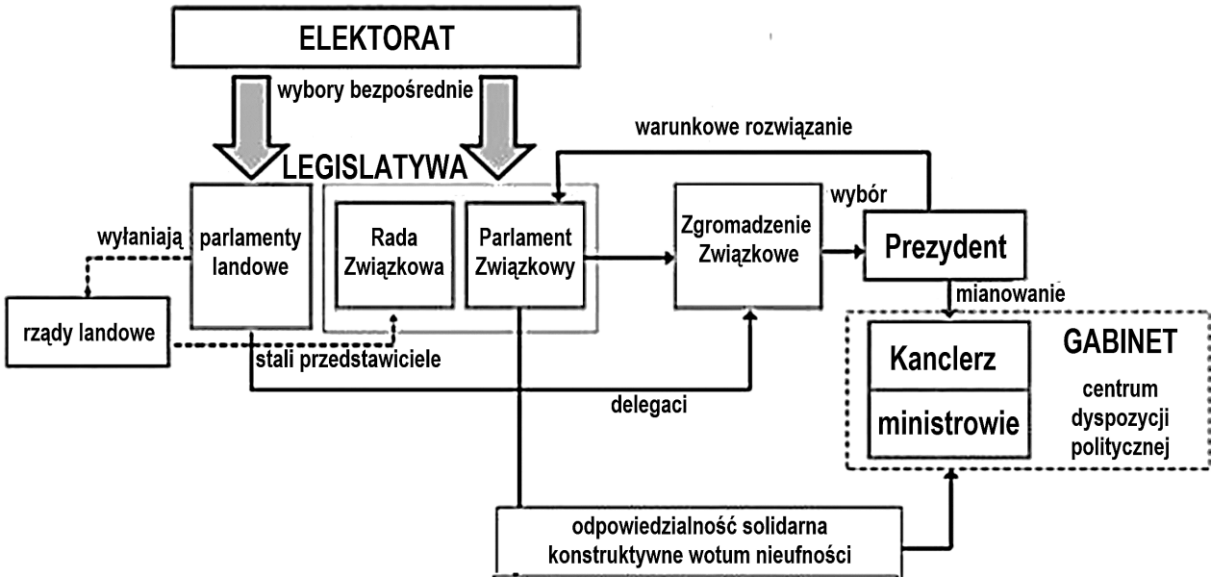
	2013	2020
Partnerski – małżonkowie (partnerzy) pracują zawodowo i w równym stopniu zajmują się domem i dziećmi.	27%	37%
Tradycyjny – mąż (partner) pracuje zawodowo, a żona (partnerka) zajmuje się domem i dziećmi.	20%	17%
Odwrócony – żona (partnerka) pracuje zawodowo, a mąż (partner) zajmuje się domem i dziećmi.	3%	1%
Nieproporcjonalny żeński – małżonkowie (partnerzy) pracują zawodowo, a żona (partnerka) dodatkowo zajmuje się domem i dziećmi.	23%	21%
Nieproporcjonalny męski – małżonkowie (partnerzy) pracują zawodowo, a mąż (partner) dodatkowo zajmuje się domem i dziećmi.	8%	4%
Żaden z powyższych – nikt z partnerów nie pracuje zawodowo.	14%	12%

Na podstawie: *Modele życia małżeńskiego Polaków*, „Komunikat z Badań CBOS" 2020, nr 157, s. 5.

Temat 2.

Porównaj model systemu politycznego przedstawiony na schemacie z modelem funkcjonującym w Rzeczypospolitej Polskiej, uwzględniając kwestie ukazane na schemacie oraz polskie rozwiązania prawne w analogicznym zakresie. Sformułuj podobieństwa i różnice, biorąc pod uwagę sposób wyłaniania (w tym wybór) centralnych organów legislatywy i egzekutywy, ich pozycję ustrojową oraz wzajemne relacje między tymi organami centralnymi.

Schemat. Jeden z modeli systemu politycznego na przykładzie RFN

Na podstawie: *Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, red. K. A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, t. II: *Współczesne systemy rządów*, Warszawa 2017, s. 27.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	22.
	Maks. liczba punktów	1
	Uzyskana liczba punktów	

Temat 3.

Scharakteryzuj typy ładów międzynarodowych, odnosząc się do historii XX wieku. Rozważ, który z tych ładów jest charakterystyczny dla świata w ostatnim dziesięcioleciu.

WYPRACOWANIE
na temat nr ……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	23.
	Maks. liczba punktów	12
	Uzyskana liczba punktów	

……

……

……

……

……

……

……

……

……

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2015

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2015

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2015